

3. Серета Г. Концептуальні засади наукового забезпечення інформатизації прокуратури / Г. Серета, І. Рогатюк, В. Цимбалюк // Вісник прокуратури. – 2006. – № 5. – С. 14-19.
4. Цимбалюк В. Роль правової інформатики у модернізації прокуратури України / В. Цимбалюк // Право України. – 2006. – № 11. – С. 73-77.
5. Цимбалюк В. Щодо формування стратегії інформатизації прокуратури України в умовах розвитку інформаційного суспільства / В. Цимбалюк // Вісник прокуратури. – 2007. – № 5. – С. 92-99.
6. Шевченко Є. Концепція інформаційного забезпечення прокурорської діяльності / Є. Шевченко, О. Червякова // Вісник прокуратури. – 2003. – № 2. – С. 119-122.
7. Шинальський О. Комп'ютеризація органів прокуратури України: сьогодення та перспективи / О. Шинальський // Вісник прокуратури. – 2003. – № 4. – С. 3-7.
8. Карташов В.Н. Профессионализм субъектов юридической деятельности / В.Н. Карташов // Правовая реформа и проблемы совершенствования профессиональной юридической деятельности. – Ярославль, 1990. – С. 6-7.
9. Бодалёв А.А. Вершина в развитии взрослого человека: характеристики и условия достижения / А. А. Бодалёв. – М.: Флинта: Наука, 1998. – 165, [2] с.
10. Возрастные аспекты онтопсихологии: [учеб. пособие] / Б.Г. Ананьев и др.; [Санкт-Петербург. гос. ун-т]. – СПб.: СПбГУ, 1993. – 95 с.
11. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б.Ф. Ломов; [Рос. акад. наук. Ин-т психологии]. – М.: Наука, 1999. – 349, [1] с.
12. Понукалин А.А. Системная психологическая теория и общественная практика / А.А. Понукалин; Отв. ред. Б.Ф. Ломов; [РАН, Ин-т психологии]. – М.: ИПРАН, 1993. – 197 с.

УДК 343.98.06: 347.965.45 (477)

МОДЕЛЮВАННЯ ЯК НОВИЙ МЕТОД У ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА-ЗАХИСНИКА ІЗ ВИЯВЛЕННЯ, ФІКСАЦІЇ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ДОКАЗІВ

Узунова О.В., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

Пасютіна О.В., помічник заступника голови

Ленінський районний суд міста Запоріжжя

Статтю присвячено моделюванню як методу в діяльності адвоката-захисника. Розглянуто та проаналізовано види моделювання та надано їх оцінку. З'ясовано, що моделювання допомагає захисникові будувати систему доказів у справі.

Ключові слова: адвокат, моделювання, докази, криміналістика, інформація, факти, події.

Узунова О.В., Пасютіна Е.В. МОДЕЛИРОВАНИЕ КАК НОВЫЙ МЕТОД В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АДВОКАТА-ЗАЩИТНИКА ПО ВЫЯВЛЕНИЮ, ФИКСАЦИИ И ИССЛЕДОВАНИЮ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ / Запорожский национальный университет, Ленинский районный суд города Запорожье, Украина

Статья посвящена моделированию, как методу в деятельности адвоката-защитника. Рассмотрены и проанализированы виды моделирования и дана их оценка. Выяснено, что моделирование помогает защитнику строить систему доказательств в деле.

Ключевые слова: адвокат, моделирование, доказательства, криминалистика, информация, факты, события.

Uzunova O.V., Pasyutina H.V. DESIGN, AS NEW METHOD, IN ACTIVITY OF ADVOCATE-DEFENDER ON AN EXPOSURE, FIXING AND RESEARCH OF PROOFS / Zaporizhzhya national university, Leninsky district court of Zaporozhia city, Ukraine

The article is devoted to the design, as method in activity of advocate-defender. The types of design are analyzed and their estimation is given. It is found out that a design helps a defender to build the system of proofs.

Key words: advocate, design, proofs, criminalistics, information, facts, events.

Участь захисника в доказуванні в кримінальній справі здійснюється шляхом реалізації наданих йому законом прав. Права захисника, як учасника процесу, при провадженні кримінальної справи та водночас, як представника підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого з моменту допуску до участі у справі вказано в ч.2 ст.48 Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК України), а щодо захисника-адвоката – в ст.6 Закону України «Про адвокатуру». Що стосується судового розгляду, то права суб'єкта сторони захисту зазначені у ст.ст.261, 266 КПК України, а щодо тих чи інших процесуальних ситуацій – конкретизовані у відповідних нормах КПК України та інших законодавчих актах України та визначені Україною міжнародних договорах.

Так, у ч.2 ст.66 та п.8 ч.2 ст.48 КПК України вказано, що захисником можуть бути подані докази. Закон не забороняє захиснику збирати відомості про факти, що можуть використовуватися як докази у справі (п.13 ч.2 ст.48 КПК України), які є важливими для захисту. Відповідно до цього положення в КПК України, захисник у кримінально-процесуальному законодавстві отримав право не тільки подавати, але і збирати докази, які необхідні для надання юридичної допомоги.

Питання побудови правильної криміналістичної моделі належить до сучасних прогресивних видів діяльності адвокатів та залежить від їх професійності.

Актуальність статті полягає в тому, що проблема моделювання посідає провідне місце серед питань формування найважливіших конституційних принципів побудови судової системи та організаційної діяльності адвокатури.

Вчені-теоретики та практики України, Російської Федерації, Казахстану та інших країни СНД неодноразово зверталися до розробки та практичних експериментів у цій галузі. Серед них виділяємо – Барщевського М.Ю., Басва О.Я., Белкіна Р.С., Болтошева Є.Д., Варфоломєєвої Т.В., Владимірова Л.Є., Гловацького І.Ю., Зейкана Я.П., Ігнатова Д.С., Кустова А.М., Лузгіна І.М., Образцова В.О., Попелюшко В.О., Стецовського Ю.І., Тertiшника В.М., Шейфера С.О. та інших.

Згідно з чинним законодавством, захиснику забезпечується можливість самостійно збирати докази у справі, допустимість яких встановлена законом, крім того нічим не може бути обмежено право адвоката зустрічатися з очевидцями та іншими особами, які можуть дати свідчення у справі, вимагати їх виклику та допиту.

Метою даної статті є розкриття теоретико-криміналістичної моделі діяльності як нового методу в діяльності адвоката-захисника зі збору доказів, що використовується в процесі забезпечення ним захисту свого довірителя.

Наведені положення дозволяють вченим-юристам будувати теоретичні конструкції відносно нетрадиційних ролі, місця та мети участі захисника в складному та багатогранному кримінальному процесі.

Так, моделювання – це загальнонауковий метод пізнання, який використовується різними науками, у тому числі криміналістикою. Використовується він як в слідчій та експертній діяльності, так і в судовій практиці, коли пряме дослідження фактів ускладнено. Необхідне моделювання і в діяльності адвоката-захисника. При дослідженні об'єкта за допомогою моделювання використовується не сам об'єкт, а модель, що його замінює. Сенс даного методу пізнання полягає в побудові та вивченні моделі будь-яких явищ, процесів, об'єктів чи їх системи для досконалого дослідження. Криміналістична модель являє собою штучно побудовану систему, яка відтворює з певним ступенем схожості об'єкт, що нею замінюється, явище чи процес, що пов'язані зі злочинною подією, яка досліджується [1, 250]. Вивчення чи перевірка моделі злочинної діяльності певного виду адвокатом-захисником дозволяє отримати йому нові знання про оригінал та використовувати їх для вирішення завдань, які поставлені перед стороною захисту.

У криміналістиці зазначені моделі поділяються на матеріальні, відтворювальні об'єкти в матеріально-фіксованому вигляді та уявні (мислені), які відтворюють об'єкт у свідомості людини. У діяльності адвоката-захисника найбільш частіше використовуються уявні (мислені) моделі. Уявна модель об'єкта, явища чи процесу є не тільки системою інформації, але і засобом отримання нової інформації про цей об'єкт. Уявна модель у ході дослідження здатна замінити оригінал та може бути матеріалізована у вигляді схеми, макету, креслення чи описання. Суб'єктові захисту необхідно знати, як використовується моделювання при проведенні досудового слідства чи судового розгляду для перевірки тих доказів, що є, та отриманні нових доказів, висунення та дослідження версій у тих випадках, коли безпосереднє дослідження об'єкта, явища чи процесу, пов'язаного зі злочинною подією, неможливе.

Відомо, що використовувати об'єкти, які відсутні чи досліджувати явища минулого неможливо, у цій ситуації адвокат-захисник звертається до моделювання. За таких умов адвокат-захисник оперує такими прийомами моделювання, як уявне моделювання, матеріальна реконструкція, математичне моделювання, відтворення минулих подій чи фіксація їх за допомогою фото-, кіно- чи відеозйомки. Побудова та аналіз моделей, що сприяють перевірці старої інформації та отриманню нової інформації, дозволяє досліджувати й пояснювати зв'язки між фактами та явищами, механізмом скоєного злочину та наслідками, що настали, розкривати взаємообумовленість та взаємозв'язок між діями як прямих, так і непрямих учасників злочинної події.

Як відмічає А.М. Кустов, природа уявного моделювання достатньо складна, але з урахуванням мети досудового слідства та судового слідства в кримінальній справі, виявляє розгляд уявної моделі об'єкта (явища) у якості зразкового інформаційного уявлення, яке має певну схожість з дійсністю. Основною особливістю, що відрізняє уявні моделі, є їх властивості бути аналогами деяких ще не пізнаних обставин, прихованих зв'язків та тому подібне [1, 252]. Уявна модель за своєю формою – це психічний образ, засіб отримання нового знання, який є відображенням оригіналу.

Виходячи з цього, І.М. Лузгін дійшов висновку, що така модель: 1) формується для вирішення спеціального пізнавального завдання та пов'язана головним чином із помірним дослідженням об'єктів; 2) подібно матеріальній моделі є системою, але системою уявних елементів; 3) за певних обставин оцінюється як імовірне чи достовірне знання; 4) допускає різні перетворювання у формі уявного експерименту, порівняння з чутливо сприйнятими фрагментами дійсності, аналізу та синтезу; 5) може бути матеріалізована у вигляді схеми, плану, малюнку, макету, формули й описання; 6) у пізнанні виконує функції відображення, інтерпретації фактів, наглядного виразу уявних ідей, заміни оригіналу, помірною джерела інформації [2, 75].

Об'єктами криміналістичного моделювання можуть бути різні обставини й умови, які поділяються на пізнавальні об'єкти (явища) та об'єкти (явища), які виступають у якості засобів пізнання [3, 163]. До них можна віднести конкретний злочин та його механізм, окремі елементи механізму скоєної злочинної події, акти поведінки потерпілого та інших учасників злочинної події, обстановку місця події, зовнішні ознаки відсутніх учасників чи очевидців злочину, знаряддя чи засоби вчинення злочину, викраденого майно та інші об'єкти, які пов'язані з подією, яка досліджується.

На нашу думку, А.М. Кустов цілком справедливо підкреслив, що злочин як соціальне явище не може бути пізнане, якщо не розглядати його як певну систему, яка складається з різних елементів, які з'єднані між собою специфічними взаємозв'язками та взаємозалежностями, що підпорядковані у ході свого зародження та розвитку своєрідними закономірностями. Це дозволяє виділити злочинну подію та її механізм із сукупності інших соціальних явищ, визначити його межі, порівняти з конкретними матеріальними об'єктами та пов'язаними з ними діями та наслідками. Отримана при цьому інформація може бути використана різними споживачами (законодавцем, слідчим, експертом, оперативним працівником, суддею, адвокатом, злочинцем) для формування моделі механізму злочину та її використання у своїй практичній (щоденній) діяльності [1, 253].

Модель механізму скоєного злочину відтворюється у свідомості адвоката-захисника, а на її основі він визначає доцільність прийому захисту. Ця модель у процесі руху кримінальної

справи поступово змінюється та уточнюється, що наближається до свого кримінального злочинного прототипу – дійсному механізму злочину. Матеріальна модель існує в реальному, матеріально-фіксованому вигляді, а уявна модель – це ідеальне відображення властивостей та якостей об'єкта чи явища, що досліджується, являє собою абстракцію. В уявну модель включається лише деяка частина властивостей об'єкту чи явища, яке досліджується, виділеним чи абстрактним мисленням адвоката-захисника, найбільш суттєвих властивостей та якостей, які забезпечують необхідне для захисту співвідношення схожого між моделлю та оригіналом. При цьому кожен елемент моделі повинен відповідати елементам оригіналу.

Створення адвокатом-захисником уявної моделі скоєного злочину – це не механічне копіювання злочинної події, яка досліджується, та її механізму, це виборчий процес, у ході якого, будучи в курсі закономірності явища чи об'єкта, яке досліджується, суб'єкт захисту отримує уявлення про властивості та якості, які підлягають виявленню слідчим у ході розслідування. Уявна модель явища, яке досліджує адвокат-захисник, процесу чи об'єкта не стоїть на місці, а постійно уточнюється та вдосконалюється. Вона пізнається та виступає засобом отримання кримінально значимої інформації про сам злочин та його учасників. Тут інформація розуміється як субстанція, яка виділена свідомістю суб'єкта кримінального процесу при вирішенні конкретних завдань, а саме завдань захисту.

Уявна модель є накопиченням інформації. У ній відображені як якісні, так і кількісні характеристики явища, процесу чи об'єкта. Вона заміщає ланки, які відсутні, прогалини в роз'ясненні фактів, які сприяють пошуку доказів невинуватості, їх дослідженню та, таким чином, розкриттю всіх обставин справи. Уявна модель впорядковує отриману інформацію в певну систему та дозволяє роз'яснити та оцінити властивості та якості об'єкта пізнання. Вона допускає різне тлумачення даного об'єкта, але з розвитком, у моделі наприкінці дослідження формується достовірне уявлення про нього.

Криміналістична модель механізму скоєного злочину необхідна для правильної кримінально-правової кваліфікації минулої події; виявлення невідомих осіб, які зв'язані зі злочинною подією; встановлення подій, які трапились перед скоєнням злочину чи були причиною скоєння злочину або ж наступили після; встановлення походження та зв'язку між фактами, їх часової та просторової характеристик; усунення суперечностей між фактами; визначення напрямлення розшуку невідомого та усього ходу розслідування.

Для того, щоб ефективно виконати свої обов'язки та забезпечити повне, об'єктивне та всебічне розслідування, адвокату-захиснику необхідно звернутися до криміналістичної моделі механізму злочину. У свою чергу, криміналістична модель повинна доповнюватися, по-перше, кримінально-правовою моделлю злочину, оскільки вона характеризує діяння, як суспільно небезпечне, винне та таке, за яке передбачена відповідальність, що відрізняє злочини один від одного; по-друге, кримінологічною моделлю, оскільки вона дає уявлення про типову злочинну поведінку, враховує типологію правопорушників й жертв; по-третє, психологічною моделлю, оскільки вона звертає увагу на типові дефекти правової та моральної свідомості, потреби особи, яка скоїла злочин, особливості її характеру.

Модель механізму скоєного злочину розкриває сутність події, що відбулась, її внутрішні процеси взаємодії та зв'язок між фактами. Ретроспективна модель є, з одного боку, засобом пізнання події, що відбулась, оскільки виконує першочергову роль у пошуку та вивченні інформації щодо досліджуваної події, а з іншого, наслідком пізнання, оскільки по мірі розслідування відображає об'єктивний зміст встановлених фактів. Необхідно відмитися, що вся інформація про подію, яка відбулась, вивчається у якості версії, але не вся встановлена інформація отримує своє вираження в ретроспективній моделі. Послідовний аналіз, порівняння та оцінка інформації дозволяє об'єднати неузгоджені уявлення в єдину систему знань, виділити всі події злочину, досягнути узагальнення, що дозволяє отримати цілісну картину того, що трапилось. Уявне ретроспективне моделювання адвокатом-захисником, на наш погляд, є найбільш значимим засобом творчої діяльності в пошуку обставин, що пом'якшують покарання (ст.66 Кримінального кодексу України), а також обставин (підстав), які виключають можливість кримінального переслідування конкретної особи.

Встановити причинно-слідчі та інші зв'язки між елементами механізму скоєного злочину та злочинними наслідками, сформувати ідеальну модель механізму неможливо без абстрактного

мислення, яке належить до найвищого ступеня пізнання. Абстрактне мислення підкоряється загальним законам гносеології, законам та категоріям матеріалістичної діалектики, тотожності, суперечності, виключення третього та достатньої підстави [1, 258].

Наступним напрямом уявного моделювання є перспективне моделювання, що полягає в з'ясуванні адвокатом-захисником конкретних шляхів, засобів та методів виявлення, збору, дослідження та використання доказів, для встановлення обставин, що пом'якшують покарання, а також підстав, що виключають можливість кримінального переслідування конкретної особи. Цей напрям уявного моделювання тісно пов'язаний із вивченням системи противоправних, що об'єктивно склались, та суспільно небезпечних дій правопорушника, взаємодією з діями інших учасників злочинної події, та їх наслідками за конкретних обставин. З цього випливає, що ретроспективне та перспективне моделювання взаємодіють між собою.

Створення уявної моделі механізму скоєного злочину являє собою складний уявний процес, здійснюваний адвокатом-захисником. У ході моделювання він відштовхується від відомих йому закономірностей механізму злочину, які визначають характер взаємодії та взаємозв'язків різних елементів механізму злочину, а також від конкретних відомих йому елементів, які можуть бути використані в якості деталей моделі, що створюється. Побудова моделі механізму скоєного злочину потребує знання всієї системи механізму злочину в цілому, загальних елементів, що його складають, характеру та направленості зв'язку між окремими елементами, групами елементів та всіма елементами, між кожним елементом та системою в цілому, знання про місцезнаходження кожного елемента в загальній структурі системи [1, 262]. Адвокату-захиснику, як і слідчому, необхідно чітко усвідомлювати відсутність чи зміну положення окремих елементів чи їх груп та як це відобразиться на становищі всієї системи.

Цілісна модель механізму події, що відбулася, будується поступово на основі отримання та інтегрування знання про окремі елементи, зв'язки та відношення. У цілісній моделі у взаємозв'язку повинні бути відображені дії та вчинки учасників злочинної події, їх ознаки та властивості (схожі з оригіналом). На нашу думку, саме цілісна модель механізму скоєного злочину допоможе як адвокату-захиснику, так і слідчому вирішити наступні завдання: 1) роз'яснити факти (події), що мають ознаки злочину в аспекті захисту; 2) дати кримінально-правову оцінку події, що досліджується, та відповідно кваліфікувати дії правопорушника в інтересах захисту; 3) встановити та роз'яснити просторово-годинні та причинно-слідчі зв'язки в події, що розслідується, в аспекті захисту; 4) встановити зв'язки між діями учасників події та змінами, які відбулися, що є суттєвими для захисної діяльності адвоката-захисника; 5) встановити та роз'яснити механізм слідоутворення з позиції захисту; 6) визначити напрям пошуку невідомих матеріальних наслідків за систематизованою криміналістично-значимою інформацією (невстановлених свідків та учасників злочинної події чи потерпілих); 7) визначити напрям пошуку речових доказів для захисту інформації про факт злочину та його учасників, через адвокатську діяльність, суворо в аспекті захисту довірителя.

Філософський зміст поняття відображення можна трактувати по-різному, але він виступає як фундаментальна властивість матерії, а саме відображення носить всезагальний характер: у світі не існує в принципі не відображених об'єктів, явищ чи процесів. Не можливо не погодитися з Р.С. Белкінім, який зазначає, що «відображення – це момент, частка універсальних зв'язків об'єктивної дійсності; якщо уявити відображення як взаємодію матеріальних тіл, чи як результат цієї взаємодії, сам процес відображення уявляє собою такий взаємозв'язок двох особливих матеріальних процесів, при якому особливості першого процесу відтворюється у відповідних особливостях другого; об'єкти, явища та процеси, що беруть участь у відображенні займають в ньому різну позицію; як правило, об'єкт відображається автономно й існує незалежно від того, хто відображається поруч; в акті відображення, те що відображається – первинне, а саме відображення – другорядне (це означає, що матерія (те що відображається) первинна, а її психічне відображення (свідомість, усвідомлення, пізнання) – другорядне)» [4, 50].

Одним з об'єктів криміналістики як науки є злочинна діяльність, а саме підготовка, скоєння та приховання злочину. Успіх боротьби зі злочинною діяльністю залежить від того, наскільки добре та детально орієнтується слідчий у злочинах, які утворюють цю діяльність. Злочин, це взагалі, подія минулого. Подія злочину, як матеріальний процес дійсності, знаходиться в закономірному зв'язку з іншими процесами та явищами. Ці процеси, події, явища складають середовище, у якому скоюється злочин. Злочин, який є матеріальним процесом, взаємодіє з середовищем, а

наслідком такої взаємодії є відображення злочину в навколишньому середовищі, що відображається в його змінах, що адекватно відображують процес злочинної діяльності.

Відображення злочинної діяльності в навколишньому середовищі – це ті зміни, які в ньому викликає злочинна діяльність. Саме за цими змінами і належить розкрити та розслідувати злочин. Ми підкреслюємо, що хід міркування та висновки поважного вченого Р.С. Белкіна, який відмічає, що об'єкти, які відображаються в процесі злочинної діяльності є елементами складу злочину, є логічними. Однак не всі ці елементи відіграють однакову роль в акті відображення. Насправді, безпосередньо об'єктами, що відображаються, виступають сукупності ознак, які характеризують суб'єкт та об'єктивну сторону злочину. Суб'єкт злочину, як індивідуум, відображається через свої властивості (прояви особистості) та через засоби та способи дії, а дії та бездіяльність відображаються через засоби та способи їх здійснення. Таким чином, властивості особистості, засоби та способи дії виступають за засіб відображення, а саме як форма зв'язку між об'єктами, що відображає та, що відображається [4, 53].

В акті відображення беруть участь також об'єкт злочину, мотив, мета, а також провина особи, яка скоїла злочин. Унаслідок відображення виникає інформація про події та її учасників. При наявності певних умов ця інформація може набути доказового значення, стати змістом доказів та у подальшому бути доказовою інформацією. Оскільки джерелом доказової інформації є зміни середовища, які виникли в результаті злочинної діяльності, то такі зміни можливо розглядати як джерело доказів. Закодована інформація про злочин та його учасників, яка міститься у змінах середовища, проходячи через процесуальні процедури у ході її збору, дослідження та оцінки, набуває статусу судових доказів, тому, на наш погляд, резонно говорити про збір, дослідження, оцінку, а згодом – про використання саме цих доказів.

Зміни в середовищі можуть бути виявлені не завжди, а інформація, що міститься в них, використана, якщо суб'єкт доказування не володіє належними засобами та методами збору такої інформації. До такого негативного наслідку можуть призвести і дії суб'єкта доказування, який не володіє достатнім професійним досвідом, знаннями засобів та методів роботи з доказами. Він просто «не помітить» змін середовища, або оцінить їх як такі, що не відносяться до суті справи, або недбало віднесеться до своїх обов'язків, не бажаючи обтяжувати себе зайвою роботою.

Є ще одна, на наш погляд, суттєва обставина, яка перешкоджає використанню відображення злочинної діяльності. Це – протидія встановленню всіх обставин події злочину, з боку осіб, які через різні обставини не зацікавлені в результативному розслідуванні. Мова йде про перешкоджання отриманню, як стороною обвинувачення, так і стороною захисту, правдивої інформації про подію злочину.

КПК України містить певні новації щодо процедури судового дослідження скоєних злочинів та доказів у справах. Він надав сторонам у кримінальному процесі рівні права в змаганні, суттєво розширив права захисту, дозволив збір доказів (п.8, 13 ч.2 ст.48 КПК України).

Правила адвокатської етики, які схвалені 01 жовтня 1999 р. Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України, зобов'язують адвоката використовувати всі розумно необхідні і доступні йому законні засоби для надання ефективної правової допомоги клієнту (п.2 ст.32) [5, 133]. Таким чином, головну роль у судовому дослідженні відіграє процедура обговорення доказів.

Моделювання в захисті полегшить побудову системи доказів у справі та надасть захиснику можливість: 1) правильно, з вичерпною повнотою та конкретно, визначити обставини, які підлягають доказуванню у справі; 2) встановити зв'язок між фактичними даними справи та обставинами, що підлягають доказуванню; 3) згрупувати докази та надати висновок про встановлення обставин, які мають значення у справі; 4) надати та побудувати в цілому систему доказів у справі.

Захисник у кримінальній справі зіштовхується, як правило, з уявними криміналістичними моделями. Їх особливість та специфіка полягають у тому, що захисник сам будує уявні процеси, а сама модель відображається у його свідомості. У жодному випадку, ми, не занижуємо роль та місце матеріальних криміналістичних моделей, але зазначаємо, що уявне моделювання дає можливість отримання правильної стратегії та тактики захисту. Уявне

моделювання необхідно захиснику, насамперед, з метою дослідження інформації, що є в справі та використання її для обрання стилів захисту, а згодом «впровадження» у версію слідства. Захисник у певних ситуаціях стає на позицію слідчого, прагнучи при цьому вгадати, чи логічно обґрунтувати його можливі дії (проектуючи для себе кожен слідчу дію), при цьому відчуваючи, яким чином вона відображається на підзахисному та його поведінці в різних ситуаціях.

Ми погоджуємося з думкою Т.В. Варфоломеевої з приводу того, що вирішення деяких видів клопотань тісно пов'язано з необхідністю додаткового збору слідчим доказів, тому захисник, приймаючи рішення про заявлення клопотання, особливо старанно повинен моделювати можливі ситуації та прогнозувати появу додаткових доказів [6, 126].

Оцінюючи роль моделювання в діяльності захисту, відмітимо, що воно є певною сходинкою в роботі захисника та взаємопов'язано з іншими методами, які використовуються в процесі захисту (наприклад, прогнозування чи рефлексія).

ЛІТЕРАТУРА

1. Кустов А.М. Криминалистика и механизм преступления: Цикл лекций: Рекомендовано Редакционно-издательским Советом Российской Академии образования к использованию в качестве учебно-методического пособия / А.М. Кустов; Российская академия образования. Московский психолого-социальный институт. – М.; Воронеж: Изд-во Московского психолого-социального института; Изд-во НПО "МОДЭК", 2002. – 304 с.
2. Лузгин И.М. Моделирование при расследовании преступлений / Лузгин И.М. – М.: Юридическая литература, 1981. – 152 с.
3. Образцов В.А. Криминалистика: Курс лекций / Образцов В.А. – М.: БЕК, 1996. – 444 с.
4. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня / Белкин Р.С. – М.: НОРМА, 2001. – 240 с.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / [за заг. ред. В.Т. Маляренка, В.Г. Гончаренка]. – Вид. третє, перероблене та доповнене. – К.: «Юрисконсульт», КНТ. – 2006. – 890 с.
6. Варфоломеева Т.В. Защита в уголовном судопроизводстве / Варфоломеева Т.В. – К.: Институт адвокатуры при Киевском университете имени Тараса Шевченко, 1998. – 204 с.

УДК 347.963: 343.132

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЗГОДЖЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРОКУРОРА З ПРОЦЕСУАЛЬНОЮ САМОСТІЙНІСТЮ СЛІДЧОГО

Єна І.В., ст. викладач

Запорізький національний університет

У статті визначаються та аналізуються проблемні питання взаємодії на досудовому слідстві слідчого та прокурора з приводу виконання вказівок останнього, досліджуються питання процесуального керівництва слідством з боку прокурора та процесуальної самостійності слідчого.

Ключові слова: прокурор, слідчий, процесуальна самостійність, досудове слідство, повноваження прокурора.

Єна И.В. ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ СОГЛАСОВАНИЯ ПОЛНОМОЧИЙ ПРОКУРОРА С ПРОЦЕССУАЛЬНОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТЬЮ СЛЕДОВАТЕЛЯ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье определяются и анализируются проблемные вопросы взаимодействия на досудебном следствии следователя и прокурора в процессе выполнения указаний последнего, исследуются вопросы процессуального руководства следствием со стороны прокурора и процессуальной самостоятельности следователя.